

Landsrådsmedlem Gerhard Egedes tale

til statsministeren den 5. august 1948

Højtærede statsminister!

Landsrådet lægger den største vægt på, at det for første gang i sin historie holder møde med en statsminister. Allerede før mødet var det klart for rådet, at dette møde blev af stor betydning, da vi betragtede det forestående møde med statsministeren som et tegn på, at man fra myndighedernes side lagde vægt på at høre landsrådets mening.

Landsrådet udtaler sin glæde over, at myndighederne har vist interesse og har arbejdet for løsningen af de problemer, der er udtalt i betænkningen af 1946, udfærdiget i samarbejde mellem landsrådsdelegationen, rigsdagens grønlandsudvalg og Grønlands styrelse til virkelig gavn for Grønland. Landsrådet er glad for at se, at dette arbejde allerede har vist sin gavn og giver gode løfter for fremtiden. Ligeledes udtaler landsrådet sin tilfredshed med, at styrelsen har sat alle kræfter ind for at løse de store og vanskelige opgaver, der er givet i betænkningen, trods de store økonomiske vanskeligheder dikteret af forholdene i verden. Landsrådet meddeler endvidere, at det med glæde har set, at grunden til styrelsens løsning af opgaverne er denne,

at den danske regering har vist dette arbejde sin store interesse og sin gode støtte.

Men nu har statsministeren i sin tale fremsat nye planer og retningslinier for det fremtidige styre af Grønland, som stærkt afviger fra betænkningens oprindelige planer. Hertil vil landsrådet udtale, at det fuldtud har forstået berettigelsen af de nye meninger og har følt det som sin opgave at støtte disse. Det er os alle fuldkommen klart, at udviklingen af forholdene i den seneste tid har nødsaget os til at give vort tilsagn om at støtte de meget omfattende ændringer. Landsrådet har derfor med glæde modtaget statsministeren, som trods sine mange opgaver i Danmark er kommet til Grønland for i tillid til landsrådet at drøfte disse problemer fremfor at nøjes med at antage og lægge til grund de meninger, som er fremsat af uansvarlige personer.

Statsministeren ønskede i sin tale at høre landsrådets mening om de meget alvorlige problemer. Landsrådet er derfor enig om at fremsætte følgende samlede udtalelse:

1. Statsministeren påpegede i sin tale,

at det i betænkningen af 1946 enstemmigt var udtalt af den grønlandske delegation, at det nuværende handelsmonopol skulle bibeholdes indtil videre. På dette tidspunkt forelå der jo ikke et tilstrækkeligt grundlag til at fremkomme med et forslag om så omfattende ændringer i så henseende. Ganske vist var det klart, at udviklingen dengang var skredet stærkt frem, men var utilstrækkelig til at danne grundlag for så store forandringer.

Men nu er landsrådet af den overbevisning, at der foreligger tilstrækkeligt grundlag til at gå ind for gennemgribende ændringer, idet ønsket blandt befolkningen om erhvervsøkonomisk og kulturelt at komme på samme højde som andre nationer er blevet så stærkt, at landsrådet ikke kan sidde det overhørigt. Det private danske initiativ gør det netop samtidig stærkere påkrævet end hidtil at oplære grønlænderne i at drive erhvervet ved anvendelse af moderne fangstmetoder, og de frie grønlandske erhververe ønsker at gribe denne mulighed for samarbejde med de private danske erhververe. Dette ønske er nu så klart udtalt, at landsrådet betragter virkeliggørelsen deraf som sin uafviselige opgave.

2. Statsministeren ønsker at høre landsrådets mening om de af statsministeren forelagte tre forskellige udveje for ændring af monopolsystemet. Landsrådet vil, uden at det dog vil tage et bestemt standpunkt til nogen af de

forelagte udveje, hertil udtale, at landsrådet vil give sin fulde støtte til, at det danske private initiativ under statskontrol får indpas i Grønland. Til løsning af denne opgave er det påkrævet, at de grønlandske og danske myndigheder og den danske rigsdag arbejder sammen for at finde den mest passende udvej.

3. Statsministeren ønsker at høre landsrådets mening om, i hvilket omfang den samme lovgivning kan gælde både for danske og grønlændere. Hertil skal landsrådet udtale, at den danske lovgivning i sin helhed ikke vil kunne finde anvendelse over for grønlænderne, specielt inden for strafferetten. Men landsrådet vil ikke undlade at påpege, at det er af stor betydning at finde udvej for at udjævne den uensartethed, som findes mellem danske og grønlændere med hensyn til borgerlige rettigheder.

På grund af landets spredte bebyggelse mener landsrådet ikke, at tiden er inde til, at den grønlandske befolkning repræsenteres af et enkelt medlem i den danske rigsdag, men landsrådet vil anse det for mest betydningsfuldt at have repræsentanter i rigsdagens grønlandsudvalg, valgt af landsrådet blandt dets medlemmer for hver valgperiode.

Til slut ønsker landsrådet at udtale, at gennemførelsen af de så vidtgående ændringer kun kan ske ved en kommissions drøftelser, og at nedsættelse af en sådan kommission derfor bør ske hurtigst muligt.